

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Województwo
Świętokrzyskie

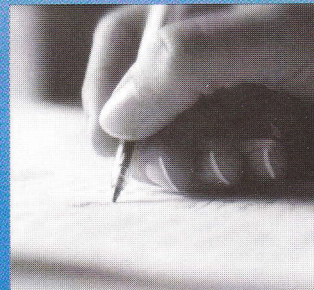
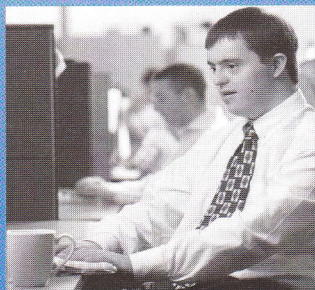
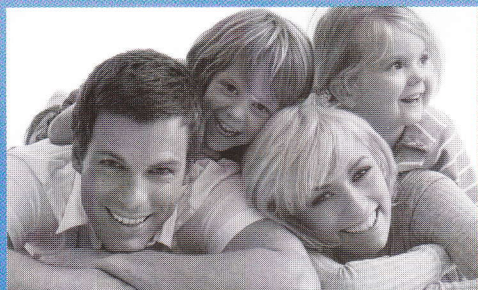
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

BIULETYN

OBSERWATORIUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Nr 1/2011 (1)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Drodzy Czytelnicy

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, uczestnicząc w projekcie „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, którego zadaniem jest rozwijanie potencjału organizacyjnego i merytorycznego regionalnych ośrodków polityki społecznej, powołał do życia Obserwatorium Integracji Społecznej.

Pełni ono rolę instytucji generującej i gromadzącej informacje o sytuacji społecznej w regionie, a także zapewniającej dostęp do informacji istotnych z punktu widzenia prowadzenia polityki społecznej w województwie świętokrzyskim. Odbiorcami działań prowadzonych przez Obserwatorium Integracji Społecznej są realizatorzy polityki i programów społecznych, instytucje pomocy i integracji społecznej na poziomie zarówno regionalnym, jak i krajowym, głównie zaś instytucje z poziomu powiatowego i gminnego.

Aktualna i rzetelna wiedza na temat sytuacji społecznej w regionie gromadzona przez Obserwatorium Integracji Społecznej, nie tylko ułatwia działania w tej sferze, ale również przyczynia się do efektywnego wykorzystywania środków publicznych. Powstałe w wyniku badań i analiz opracowania i raporty, są narzędziem wspierającym instytucje działające w sferze polityki i integracji społecznej.

Mam nadzieję, iż niniejszy biuletyn, wydawany cyklicznie, zapewni Państwu możliwość monitorowania sytuacji w zakresie polityki społecznej w naszym regionie. Stanie się również źródłem inspiracji i motywacji, w tym także istotnym obszarze polityki państwowej i europejskiej.

Życzę Państwu, Czytelnikom biuletynu, miłej lektury, wielu cennych refleksji oraz okazji do wymiany spostrzeżeń zawodowych.

Adam Jarubas
Marszałek
Województwa Świętokrzyskiego

Szanowni Państwo

Przekazujemy Państwu pierwszy numer Biuletynu Obserwatorium Integracji Społecznej w Kielcach. Niniejsza publikacja jest doskonałą okazją do zaprezentowania wyników badań empirycznych, prowadzonych w ramach działań inicjowanych przez Zespół Pracowników Obserwatorium Integracji Społecznej w Kielcach.

Skuteczna polityka społeczna to szereg więzi i relacji pomiędzy państwem i instytucjami społeczeństwa obywatelskiego, jak również połączenie potencjału państwa i sektora prywatnego w celu rozwiązywania problemów społecznych. Niwelowanie problematycznych kwestii społecznych poprzez zdynamizowanie działań leży w gestii samorządu województwa.

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego wychodząc naprzeciw dokonującym się przemianom społecznym, podejmuje liczne działania na rzecz integracji i spójności społecznej, dzięki którym wspólnie tworzymy nowoczesny model polityki społecznej, dostosowany do standardów pomocy spo-

łecznej w Unii Europejskiej, nastawionych na rozwój zasobów ludzkich.

Jednym z działań Samorządu Województwa Świętokrzyskiego w zakresie działań na rzecz integracji i spójności społecznej było powołanie do życia Obserwatorium Integracji Społecznej, działającego w strukturach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, które analizuje sytuację społeczno- gospodarczą województwa świętokrzyskiego oraz prowadzi monitoring problemów społecznych w regionie

Mam nadzieję, iż artykuły z zakresu badań, analiz i ekspertyz, przeprowadzonych przez Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej, zawarte w biuletynie, będą inspiracją dla Państwa w kreowaniu nowych rozwiązań oraz poznania dobrych praktyk w zakresie polityki społecznej

Grzegorz Świercz
Wicemarszałek
Województwa Świętokrzyskiego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Przekazujemy Państwu pierwszy numer Biuletynu Obserwatorium Integracji Społecznej. Publikacja powstaje w ramach działań Obserwatorium Integracji Społecznej w strukturach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach.

Biuletyn zawiera wyniki badań empirycznych, prowadzonych w ramach działań podejmowanych przez obserwatorium. Publikacja będzie ukazywać się kwartalnie na stronach internetowych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego www.sejmik.kielce.pl oraz w formie papierowej.

Obserwatorium Integracji Społecznej zostało powołane w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”, realizowanego w ramach Priorytetu I „Zatrudnienie i integracja społeczna”, działania 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Realizatorem projektu jest Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, a projekt powstał z inicjatywy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Koncepcja funkcjonalno-organizacyjna, wspólna dla wszystkich województw, opracowana została przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie.

Główny cel OIS, to tworzenie szans na lepsze planowanie polityki i strategii rozwiązywania problemów na różnych szczeblach, poprzez prowadzenie i upowszechnianie badań, ekspertyz i analiz oraz

stałe monitorowanie sytuacji w obszarze integracji społecznej w regionie. Na podstawie analiz zostaną opracowane rekomendacje zmian w prowadzonych działaniach lub propozycje nowych działań. Obserwatorium poprzez upowszechnianie wyników badań wspiera procesy decyzyjne na poziomie regionalnym i ponadregionalnym.

Powołanie OIS w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” jest odpowiedzią na długo oczekiwane zmiany w problematyce diagnoz i analiz w zakresie integracji społecznej.

To trudne przedsięwzięcie, poza oczywistymi korzyściami badawczymi przyczyni się do wymiany informacji między regionalnymi ośrodkami polityki społecznej z całego kraju.

Podstawą spójności społecznej jest odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna, która jest realizowana na poszczególnych szczeblach administracyjnych. Polityka spójności zakłada między innymi współdziałanie różnych instytucji i podmiotów zajmujących się rozwiązywaniem szeroko pojętych problemów społecznych.

Realizacja większości zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej wymaga analizy socjologicznej opartej na poprawnie dobranych narzędziach badawczych i wskaźnikach oraz profesjonalnie przeprowadzonej diagnozie wybranego zjawiska społecznego.

Aktualnie brakuje ściśle określonych metod badawczych, diagnostycznych i ewaluacyjnych w zakresie pomocy i integracji społecznej. Każde województwo w ramach realizacji zapisów ustawy o pomocy społecznej, wypracowało swoją własną procedurę badawczą, przez co badania różnią się tematyką, jakością oraz obejmują różne grupy badawcze. W konsekwencji nie mogą one być porównywane.

Problematyczna staje się celowość tych badań oraz ich praktyczna użyteczność w efektywnym zarządzaniu i kreowaniu polityki społecznej na wszystkich poziomach administracyjnych.

W świetle zadań samorządu województwa z zakresu polityki społecznej Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej staje się ośrodkiem koordynującym badania socjologiczne z zakresu pomocy i integracji społecznej na terenie województwa. Jednym z priorytetów ROPS jest diagnozowanie problemów społecznych oraz inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy i integracji społecznej. Kluczowe znaczenie ma znalezienie takiej metody badawczej, czyli zbioru spójnych wskaźników, działań, czynności i środków, które w praktyce urzędniczej zapewniłyby osiągnięcie zaplanowanych i ustalonych celów.

Odpowiedzią na te postulaty jest powołanie od lutego 2010 r. w strukturach Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego Obserwatorium Integracji Społecznej. Stanowi ono wsparcie kadrowo-merytoryczne ROPS w zakresie tworzenia opracowań analityczno-badawczych.

Działalność OIS przyczynia się nie tylko do oceny efektywności działań podejmowanych w ramach polityki społecznej, ale przede wszystkim do podnoszenia efektywności i jakości działań ze szczególnym uwzględnieniem pomocy społecznej.

Mam nadzieję, że niniejszy biuletyn sprostą Państwa oczekiwaniom oraz zobrazuje sytuację w zakresie pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim.

Życzymy Państwu, aby publikacja i zawarte w niej artykuły stanowiły inspirację do pracy.

Barbara Jakacka -Green
Dyrektor
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Nie dla ubóstwa!

Rok 2010 Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym w województwie świętokrzyskim

Unia Europejska zainspirowana zasadą solidarności, stanowiącą podwaliny jej struktur, połączyła swe siły z państwami członkowskimi i zgodnie z Decyzją Parlamentu i Rady UE nr 1098/2008/WE z dnia 22 października 2008 r., ogłosiła rok 2010 Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. Podstawowym zadaniem Roku 2010 była walka ze stereotypami i zbiorową percepcją ubóstwa oraz zwrócenie uwagi na problemy i obawy ludzi, którzy zmagają się z problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Opierając się na unijnych zasadach solidarności i partnerstwa, rok 2010 nawoływał do zdecydowanej walki z przyczynami ubóstwa, aby wszyscy członkowie społeczeństwa mogli odgrywać w nim pełną i aktywną rolę. We wszystkich krajach zaangażowanych w walkę z ubóstwem organizowane były liczne lokalne i narodowe imprezy, kampanie podnoszące świadomość społeczną, warsztaty oraz seminaria informacyjne w szkołach. Uświadamianie społeczeństwu zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego poparte było wydaniem magazynów prasowych, materiałów informacyjnych, ulotek. Ważną rolę pełnili ambasadorzy kampanii, czyli osoby publiczne oraz osoby, które same doświadczyły ubóstwa, co znacznie zwiększyło zainteresowanie wydarzeniami organi-

zowanymi w ramach przedsięwzięcia, zwiększyło ich prestiż i pomogło w zaangażowaniu obywateli UE. Ambasadorami Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym z terenu naszego województwa byli: ks. Stanisław Słowik oraz Pani Tereliza Braun.

Włączając się w obchody Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym
Samorząd Województwa Świętokrzyskiego:

- Przeprowadził badanie pn. „Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego w opinii pracowników socjalnych województwa świętokrzyskiego”.
- Opracował raport „Skala Ubóstwa w powiatach i gminach województwa świętokrzyskiego”.
- Zorganizował konferencję pn. „Nie dla ubóstwa i wykluczenia społecznego”.

Ubóstwo w województwie świętokrzyskim

Raport pn. „Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego w opinii pracowników socjalnych województwa świętokrzyskiego” jest odpowiedzią na potrzebę przeanalizowania obiektywnej skali problemu ubóstwa w województwie świętokrzyskim. Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej poddał analizie skalę biedy w województwie świętokrzyskim. Jej celem było ustalenie, gdzie na terenie województwa świętokrzyskiego są obszary mocno skoncentrowanej biedy. Według uzyskanych danych współczynnik pauperyzacji, liczony dla całego województwa na podstawie danych za rok 2009, wyniósł 13,96%. Największy odsetek ludzi biednych (będących klientami pomocy społecznej) wśród ogółu mieszkańców obserwujemy w powiecie sandomierskim i koneckim, najniższy zaś w mieście Kielce oraz powiecie skarżyskim.

W przypadku 7 powiatów współczynnik pauperyzacji uplasował się na poziomie powyżej średniej wojewódzkiej. Patrząc na skalę biedy w gminach województwa świętokrzyskiego należy zauważyć, iż największy odsetek osób ubogich zamieszkuje gminy wiejskie. Pracownicy socjalni województwa świętokrzyskiego wskazali, iż najczęstszymi powodami wykluczenia społecznego wśród ich klientów są zjawiska społeczne takie jak: bezrobocie, alkoholizm oraz ubóstwo. Najwięcej ankietowanych osób oceniło skalę zjawiska wykluczenia społecznego wśród swoich podopiecznych jako średnią (62,4%) oraz wysoką (24,9%). Pracownicy socjalni stwierdzili również, iż rodziny wielodzietne to grupa społeczna najbardziej zagrożona zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Konferencja „Nie - dla ubóstwa i wykluczenia społecznego”

W ramach Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym w dniu 22 września 2010 r. w Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach odbyła się konferencja pn. „Nie - dla ubóstwa i wykluczenia społecznego”. Jej organizatorem był Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. W przedsięwzięciu wzięło udział ponad 100 zaproszonych gości. Celem konferencji było przybliżenie problematyki związanej ze zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego zarówno w naszym regionie, jak i w skali kraju. Wydarzenie było również okazją do zaprezentowania wyników ankiety przeprowadzonej wśród pracowników socjalnych województwa świętokrzyskiego, dotyczącej ich opinii na temat ww. zjawisk.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele reprezentujący środowiska naukowe, praktycy na co dzień organizujący pomoc dla osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym. Obecni byli także pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z województwa świętokrzyskiego. W trakcie konferencji, oprócz ciekawych wykładów i prezentacji, osoby zaangażowane w rozwiązywanie problemów społecznych mogły wymienić poglądy, opowiedzieć

o swoich metodach pracy czy zaprezentować innowacyjne rozwiązania.

Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Barbara Jakacka-Green przedstawia problematykę związaną ze zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego w naszym regionie

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego przyjazny dla Seniorów

Zgodnie z prognozą demograficzną dla Polski na lata 2008-2035, liczba Polaków zmniejszy się o dwa miliony. W tym czasie gwałtownie wzrośnie liczba osób starszych powyżej 65. roku życia. Ten gwałtowny wzrost jest wynikiem dwóch nakładających się na siebie procesów: wydłużania się przeciętnego trwania życia, jak i tzw. drugiego przejścia demograficznego, charakteryzującego się spadkiem liczby urodzeń i małżeństw, przesuwaniem średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów i związków nieformalnych. „Siwienie” polskiego społeczeństwa spowoduje zmiany w funkcjonowaniu całego państwa, jak

i poszczególnych jednostek i rodzin. Coraz większym wyzwaniem dla polityki społecznej będzie jak najbardziej efektywne wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego osób starszych, a dla seniorów spędzenie w satysfakcjonujący sposób ostatnich lat życia, przy zmniejszającym się udziale własnej rodziny, jak i coraz słabiej zdefiniowanej kategorii „starości”. Osoby starsze, niezależnie od swojej woli, zostaną zmuszone do ciągłego, samodzielnego definiowania swojej tożsamości i budowania pozycji społecznej bez odwoływania się do tradycyjnych ról społecznych.

Sytuacja osób starszych w liczbach

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wraz z Instytutem Rozwoju Służb Społecznych w czerwcu 2010 roku przeprowadził badanie pn. „Instytucje wobec potrzeb ludzi starszych”. W województwie świętokrzyskim widoczne jest stałe zwiększanie się liczby i udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności. Głównymi czynnikami powodującymi takie zmiany są: zmniejszająca się liczba urodzeń, przedłużanie się przeciętnej długości trwania życia, przesuwanie się przez kolejne grupy wieku, roczników wyżowych i niżowych. Będzie to wymagało planowania i organizowania takich działań pomocy społecznej, które zabezpieczą różnorodne potrzeby tej grupy wiekowej. Muszą być przy tym uwzględnione różnice dotyczące sytuacji demograficznej w poszczególnych regionach, a także różnice występujące pomiędzy wsią a miastem. Działania pomocowe nie mogą mieć charakteru jedynie ogólnokrajowego, lecz powinny odnosić się do sytuacji lokalnych. Na podstawie zebranych w badaniu ankietowym informacji dotyczących instytucjonalnej oferty skierowanej

do osób starszych możemy ocenić, iż w województwie świętokrzyskim najlepiej rozwinięte są usługi związane z opieką oraz pomocą w podstawowych czynnościach życiowych. Należy tu podkreślić, iż w przypadku około 70% gmin województwa świętokrzyskiego świadczone są usługi opiekuńczo-gospodarcze oraz usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne.

Kolejnym obszarem działań instytucji na rzecz osób starszych, dość dobrze rozwiniętym w województwie świętokrzyskim, są działania podejmowane w zakresie poprawy stanu zdrowia osób starszych. Ponad połowa gmin w naszym województwie prowadzi działania takie jak: rehabilitacja osób starszych, badania profilaktyczne - szczególnie badanie EKG oraz badanie poziomu cukru. W obszarze zdrowie i sprawność fizyczna rozwinięcia wymagają działania mające na celu podnoszenie sprawności fizycznej, realizacje takich działań deklaruje niespełna 8% gmin. Natomiast niewystarczająco rozwinięte są na terenie naszego regionu działania dotyczące: sytuacji bytowej osób starszych, wsparcia psychologicz-

nego, pomocy instytucjonalnej, opieki długoterminowej i hospicyjnej, poczucia bezpieczeństwa seniorów, rekreacji oraz rozwoju zainteresowań, wzmocnienia potencjału otoczenia ludzi starszych, wykorzystywania możliwości i doświadczenia osób starszych w życiu społecznym. Wyniki badania wska-

zały, iż nieliczne działania podejmowane są w partnerstwie sektorowym. Zdecydowanie najwięcej usług, które kierowane są do osób starszych realizowanych jest przez podmioty publiczne (I sektor).

Wojewódzka Społeczna Rada Seniorów

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego, mając na uwadze dobro osób starszych, wyszedł z inicjatywą powo-

Inauguracyjne posiedzenie Wojewódzkiej Społecznej Rady Seniorów. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Adam Jarubas i członkowie rady: Stefan Kawa, Józef Dzikowski, Grażyna Sowińska, Matylda Niewójt i Weronika Magdziarz. (fot. Lukasz Zarzycki)

łania Wojewódzkiej Społecznej Rady Seniorów. 3 listopada 2010 roku marszałek województwa świętokrzyskiego wręczył nominacje członkom Wojewódzkiej Społecznej Rady Seniorów. Rada Seniorów to organ opiniotwórczo-doradczy marszałka w sprawie osób starszych.

Rada prowadzi działania służące poszerzaniu aktywności osób starszych w życiu publicznym i społecznym oraz pomocy w zwiększeniu dostępu do informacji, przeciwdziałając dyskryminacji i marginalizacji osób będących w jesieni życia. W skład rady weszło siedmiu przedstawicieli organizacji pozarządowych reprezentujących środowiska emerytów, rencistów i kombatantów oraz instytucji administracji publicznej współpracujących z tymi środowiskami. Jak powiedział marszałek Adam Jarubas, pomysł powołania takiej rady pojawił się kilka miesięcy temu. Spośród 12 kandydatur, zgłoszonych przez różne środowiska seniorów, wybrano siedem osób. Rada zbiera się co miesiąc i doradza lub opiniuje decyzje Zarządu Województwa dotyczące polityki regionalnej wobec osób starszych.

Ekonomia społeczna szansą dla osób zagrożonych wykluczeniem

Ekonomia społeczna to przede wszystkim działania przedsiębiorcze mające na celu aktywizację zawodową osób z różnych względów pozostających poza rynkiem pracy, to również system działania, który polega na osiąganiu celów społecznych metodami gospodarczymi.

Ekonomia społeczna uzupełnia lukę w gospodarce, w której tradycyjne przedsiębiorstwa nie funkcjonują ze względu na brak wystarczającej opłacalności, a typowe organizacje społeczne nie potrafią działać efektywnie. Główną cechą ekonomii społecznej jest zaangażowanie w procesy gospodarcze grup często pomijanych na lokalnych rynkach pracy, tj. osób o niskich lub niewystarczających kwalifikacjach, osób niepełnosprawnych, bezdomnych czy długotrwale bezrobotnych, przeciwdziałając ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Warto wspomnieć, iż Polska jest krajem, który charakteryzuje się najniższym w Unii Europejskiej wskaźnikiem zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Celem ekonomii społecznej jest zmiana tego stanu rzeczy poprzez uświadomienie społeczeństwu tego, iż na osoby niepełnosprawne należy patrzeć w kategoriach możliwego do uruchomienia potencjału, a nie w kategoriach „problemu do rozwiązania”. Najogólniej rzecz ujmując, ekonomia społeczna jest mostem scalającym środowiska lokalne, dzięki tworzeniu sieci powiązań i współpracy między obywatelami przy realizacji celów społecznych i gospodarczych. Prioryte-

tem organizacji działających w jej obszarze jest inwestycja w człowieka. Proponuje ona aktywne formy pomocy zamiast pasywnych, współodpowiedzialność zamiast roszczeń i uzależnienia od pomocy, mobilizację obywatelską w miejsce rozbudowy systemu biurokratycznego. Ekonomię społeczną należy wykorzystać jako istotny element modernizacji anachronicznych modeli państwa opiekuńczego. Drogą tą podąża obecnie większość krajów Wspólnoty Europejskiej.

W ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej” podejmowane są przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej. Wsparcie w ramach Priorytetu VII jest przeznaczone nie tylko dla podmiotów ekonomii społecznej, ale również dla instytucji powołanych do jej wspierania. Dostarczają one niezbędnej wiedzy i doświadczenie w zakresie zasad prowadzenia działalności gospodarczej, zarządzania zasobami ludzkimi czy stosowania przepisów prawnych. Umożliwiają również rozwój i funkcjonowanie gospodarki społecznej.

Na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje stosunkowo niewiele podmiotów ekonomii społecznej. W pięciu powiatach nie ma ich w ogóle. Jest to wynik braku świadomości mieszkańców regionu na temat korzyści, jakie stwarza działanie w omawianym zakresie.

W 8 powiatach funkcjonuje obecnie (w tym oddziały Klubu Integracji Społecznej w Kielcach działające w Jędrzejowie, Busko-Zdroju, Sędziszowie i Mniowie):

- 5 spółdzielni socjalnych,
- 3 spółdzielnie pracy,
- 1 spółdzielnia inwalidów,
- 5 centrów integracji społecznej,
- 6 klubów integracji społecznej,
- 2 zakłady aktywności zawodowej,
- 5 towarzystw ubezpieczeń wzajemnych,
- 5 stowarzyszeń (działających w zakresie ekonomii społecznej),
- 3 fundacje (działające w zakresie ekonomii społecznej),
- 1 przedsiębiorstwo społeczne,
- Caritas Diecezji Kieleckiej.

Daje to łącznie 35 podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie województwa świętokrzyskiego. Biorąc pod uwagę fakt, iż w skali kraju funkcjonuje ponad 13 tysięcy spółdzielni, 145 spółdzielni socjalnych, 55 centrów integracji społecznej, 48 zakładów aktywności zawodowej oraz 9 towarzystw ubezpieczeń wzajemnych ekonomia społeczna i jej rozwój w województwie świętokrzyskim pozostawia wiele do życzenia.

Podmioty ekonomii społecznej na terenie województwa świętokrzyskiego w roku 2010 r. zatrudniały łącznie 203 osoby, z usług centrów integracji społecznej skorzystało 347 osób, klubów integracji społecznej - ok. 6 tysięcy osób.

Szalwnia Komoda Prababuni - w Jankowicach panie szyją obrusy

Ekonomia społeczna rozwinęła się najintensywniej na terenie powiatu kieleckiego, ostrowieckiego oraz opatowskiego.

Funkcjonuje tam przeważająca część instytucji działających w sferze polityki społecznej. W powiatach: sandomierskim, staszowskim, starachowickim, skarżyskim oraz koneckim działa zazwyczaj jeden czy dwa podmioty ekonomii społecznej. W pozostałych pięciu powiatach województwa nie funkcjonuje żadna instytucja z omawianego zakresu (poza oddziałami Klubu Integracji Społecznej Caritas Diecezji Kieleckiej).

By zmienić taki stan rzeczy podmioty ekonomii społecznej powinny wspólnie realizować projekty z zakresu ekonomii społecznej – promować aktywne działania, wspierać przedsiębiorczość, integrację społeczną, dążyć do pełnego zatrudnienia. Pozwoli to na intensywny rozwój lokalny i kreowanie społeczeństwa obywatelskiego. Niezbędne jest stworzenie swoistej platformy wymiany doświadczeń pomiędzy samymi organizacjami. Jednocześnie jednostki samorządu terytorialnego powinny wspierać sektor III w zakresie działalności statutowej poszczególnych organizacji. Obecna sytuacja społeczno-ekonomiczna - niezaspokojony popyt na rynku pracy - wyraźnie wskazuje na wzrost zapotrzebowania na usługi społeczne. Popyt ten jest również potęgowany nowym okresem programowania 2007-2013.

Warto zauważyć, że rozwój ekonomii społecznej przyczyniłby się znacząco do zwiększenia świadomości wśród polityków, czego konsekwencją byłoby wsparcie projektów, również finansowe z funduszy Unii Europejskiej. Podmioty ekonomii społecznej mobilizują i aktywują zasoby ekonomiczne wynikające z więzi społecznych i kontaktów międzyludzkich. Generują dodatkową podaż dóbr i usług, a także popyt rynkowy po stronie osób w nich zatrudnionych, dzięki czemu są ważną formą uzupełniającą gospodarkę rynkową.

Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej w świetle zmian w ustawie o pomocy społecznej

Obserwatorium Integracji Społecznej działające w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach przeprowadziło analizę i opracowało Bilans Potrzeb w Zakresie Pomocy Społecznej na rok 2011.

Opracowanie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej należy do zadań własnych samorządu województwa. Stanowi także zadanie własne o charakterze obowiązkowym dla gmin i powiatów. Jest realizowane zgodnie z art. 21 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Działania związane z realizacją bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej były przeprowadzone według wypracowanej w Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej metodologii. Sporządzony bilans oparto na zestawieniu danych przesła-

nych przez wszystkie samorządy gmin i powiaty województwa świętokrzyskiego.

Analiza, która powstała, opiera się na danych z cząstkowych bilansów potrzeb. Odpowiedzialność za wiarygodność i rzetelność danych w cząstkowych bilansach spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego, które przesłały je do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej.

Celem dokonanej badania było określenie rozmiaru zgłaszanych przez jednostki samorządowe potrzeb na różne formy świadczeń. Dane uzyskane w drodze badania i szczegółowa analiza zebranego materiału, stanowią źródło dla planowania alokacji środków finansowych do realizacji zadań pomocy społecznej.

Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej samorządów gminnych województwa świętokrzyskiego

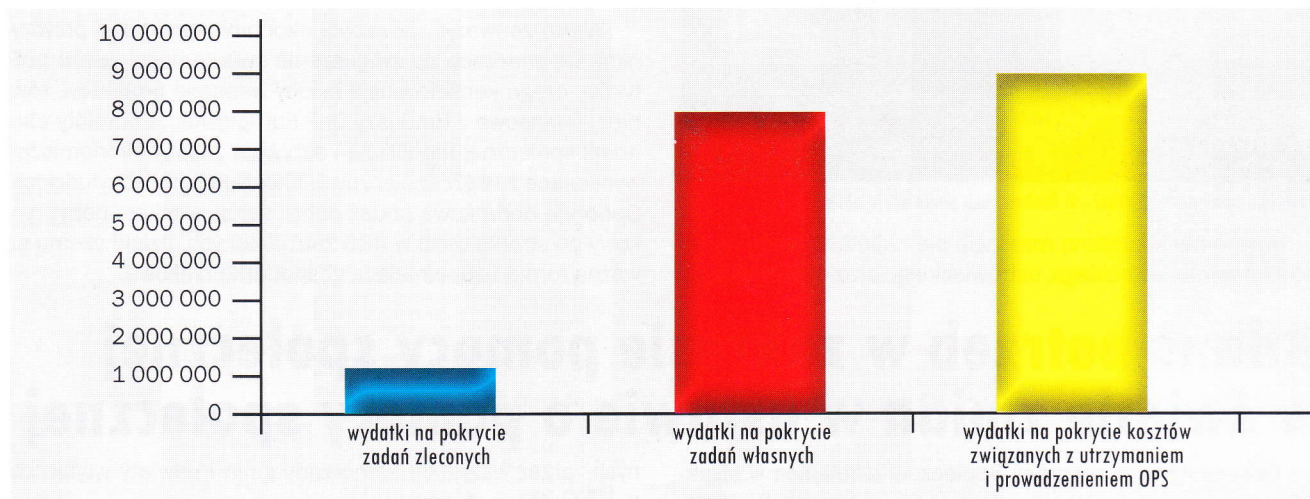
Ośrodki pomocy społecznej realizują zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej. Polegają one w szczególności na przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych.

Ośrodki pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego na pokrycie zadań zleconych w 2011 roku planują przeznaczyć 13.016.243 zł, z czego największa suma planowana jest na pokrycie kosztów zasiłków celowych na wydatki związane z kłeską żywiołową lub ekologiczną - 7.286.114 zł. W 2011 roku ośrodki pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim zgłosiły mniejsze potrzeby finansowe na realizację zadań zleconych niż w latach ubiegłych. Związane jest to z faktem przesunięcia zasiłków stałych do zadań własnych samorządów gminnych. Planowana kwota świadczeń na pokrycie kosztów związanych z zadaniami własnymi gmin to 81.259.221 zł, z czego największe środki finansowe planowane są na pokrycie kosztów związanych z wypłatą zasiłków stałych, zapewnieniem posiłków dla dzieci, wypłatą

zasiłków celowych i w naturze, wypłatą zasiłków okresowych oraz usługami opiekuńczymi. Planowana liczba osób, którym decyzją przyznane będą świadczenia to 58.953 osoby. Średnia kwota zasiłku stałego w województwie świętokrzyskim według danych z gmin będzie oscylować wokół 345,41 zł/osobę, natomiast średnia kwota zasiłku okresowego wyniesie 248,88 zł/osobę. Potrzeby samorządów gminnych w zakresie odprowadzania składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe wynoszą w roku 2011 - 415.848,20 zł.

W 2011 roku samorzady gminne na pokrycie kosztów związanych z utrzymaniem i prowadzeniem ośrodków pomocy społecznej, planują przeznaczyć kwotę w wysokości 88.156.758,04 zł. Z czego największą kwotę na wydatki związane z wynagrodzeniem wraz z pochodnymi oraz planowane inwestycje ogółem. Należy zauważyć, iż w odniesieniu do roku 2009 i 2010 w tym obszarze występuje tendencja wzrostowa. Oznacza to, iż wzrastają wydatki na prowadzenie i utrzymanie ośrodków pomocy społecznej w tym: inwestycje, modernizacje, remonty, zakupy inwestycyjne, wynagrodzenie pracowników, ośrodków pomocy społecznej i koszt uzupełnienia wykształcenia.

Planowane na 2011 r. wydatki samorządów gminnych w zakresie polityki społecznej w województwie świętokrzyskim

Stan zatrudnienia

W ośrodkach pomocy społecznej województwa świętokrzyskiego na dzień 31.12.2010 r. zatrudnione były 2764 osoby, a planowanych do zatrudnienia było 597. Analizując dane, przekazane przez ośrodki pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim, stwierdza się, iż potrzebują one wzmocnienia kadrowego na stanowiskach pracowników socjalnych. Ustawa o pomocy społecznej nakłada na samorzady gminne obowiązek zatrudnienia pracowników socjalnych,

w wymiarze minimum jeden pracownik socjalny na dwa tysiące mieszkańców gminy. Według informacji na temat stanu zatrudnienia, otrzymanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, iż 35 ośrodków nie spełnia ustawowego wymogu zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.

Według danych przesłanych przez samorzady powiatowe w bilansie potrzeb w zakresie pomocy społecznej, na dzień 31.12.2010 roku w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie

zatrudnione były 164 osoby, z czego największy odsetek stanowili pracownicy socjalni – 26% wszystkich osób pracujących w PCPR.

W roku 2011 planowanych jest dodatkowych 19 etatów w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie.

W 2010 roku w innych jednostkach pomocy społecznej o zasięgu powiatowym zatrudnionych było 2041 osób. Sa-

morządy powiatowe zostały zapytane o plan zatrudnienia w 2011 roku w innych jednostkach pomocy społecznej o zasięgu powiatowym. Łączna liczba etatów zaplanowana na 2011 rok wyniosła 44 osoby, z czego: 32 osoby planowane są do zatrudnienia w domach pomocy społecznej, 9 osób w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, 3 osoby w środowiskowych domach samopomocy.

Najczęstsze powody ubiegania się o pomoc społeczną

Samorządy gminne szacują, iż podobnie jak w 2010 roku, w 2011 roku największa liczba rodzin ubiegać się będzie o pomoc z powodu: bezrobocia – 83.683 rodzin i ubóstwa – 78.600 rodzin. W dalszej kolejności rodziny ubiegać się będą o pomoc z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby, niepełnosprawności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Zebrane informacje ujawniają potrzebę podnoszenia kwalifikacji pracowników pomocy społecznej – kształcenia efektywnych specjalistów, przygotowanych do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości i prowadzenia zadań związanych z aktywnymi formami pomocy. Samorządy gminne w województwie świętokrzyskim planują, iż 1.116 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej skorzysta z różnego rodzaju szkoleń. Będą one realizowane w wymiarze 5.079 godzin szkoleniowych. Ponadto samorządy gminne szacują, iż kwota przeznaczona na szkolenia wynosić będzie 414.396 zł.

Organizacje pozarządowe to bardzo ważny element systemu demokratycznego oraz niezbędny podmiot w polityce społecznej. Przewiduje się, iż łączna liczba planowanych beneficjentów objętych działaniami organizacji pozarządowych, w ramach realizacji zadań gmin w roku 2011 obejmie 16.928 osób. W świetle zebranych informacji należy zwrócić szczególną uwagę na konieczność rozwijania współpracy

gmin i powiatów z organizacjami pozarządowymi w celu intensyfikacji współpracy przy realizacji zadań z zakresu pomocy i integracji społecznej.

W ramach działań w zakresie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną w 2011 r. ośrodki pomocy społecznej zaplanowały na ten cel kwotę w wysokości 2.251.917 zł, która dedykowana będzie na pomoc 13.695 osobom.

Obraz infrastruktury socjalnej wyłaniający się z informacji zawartych w bilansie potrzeb na 2011 rok pozwala na sformułowanie wniosku, iż istniejące zasoby nie zabezpieczają rzeczywistych potrzeb. Szczególnie należy rozwijać formy opieki nad dzieckiem i rodziną m.in. poprzez lokalne programy wsparcia. Należy poszerzać ofertę skierowaną do osób starszych i mieszkalnictwo chronione. Konieczne jest promowanie rodzinnych form opieki nad dziećmi. Szczególnie ważne jest pozyskiwanie i przygotowywanie kandydatów do prowadzenia placówek rodzinnych.

W 2011 roku koszty gmin, jako organu prowadzącego związane z utrzymaniem i prowadzeniem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu lokalnym, finansowane ze środków na pomoc społeczną w roku 2011, wyniosły łącznie 13.358.511 zł, natomiast planowane koszty innych organów prowadzących - 1.657.373 zł.

Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej samorządów powiatowych województwa świętokrzyskiego

Na podstawie danych przesłanych przez samorządy powiatowe przeprowadzono analizę sytuacji w zakresie pomocy społecznej na szczeblu powiatowym. Potrzeby zgłoszone w zakresie utrzymania i prowadzenia przez samorządy powiatowe Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie na 2011 rok oscylują na poziomie 7.224.574,29 zł. Z czego największą kwotę (6.153.385,97 zł) stanowią wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi oraz pozostałe koszty utrzymania Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, ukształtowane na poziomie 890.855,24 zł.

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie na terenie województwa świętokrzyskiego w 2011 roku na życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem w zakresie zadań własnych planują przeznaczyć kwotę w wysokości 5.216.927,10 zł. Tym samym jest ona mniejsza o około 10% od kwoty planowanej na 2010 rok. Wzrost wydatków obserwujemy na następujące zadania: rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich.

W 2011 roku największe środki finansowe przeznaczone zostaną na pokrycie kosztów związanych z funkcjonowa-

niem rodzin zastępczych – 3.401.439,10 zł. Stanowi to 65% ogólnej kwoty przeznaczonej na finansowanie zadań z zakresu pomocy, mającej na celu **życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem**.

Jednym z zadań własnych powiatu w zakresie pomocy społecznej jest organizowanie opieki w rodzinach zastępczych. W roku 2011 szacowane jest umieszczenie 1.171 dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, niespokrewnionych z dzieckiem oraz w rodzinach zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem. W roku ubiegłym liczba ta wyniosła 1.798 dzieci. Oznacza to, iż centra w roku 2011 planują zakwalifikować mniejszą liczbę dzieci do umieszczenia w rodzinach zastępczych.

Kolejnym ustawowym zadaniem samorządów powiatowych jest **zapewnienie pomocy uchodźcom i cudzoziemcom**. Zgłaszane potrzeby w tym zakresie w 2011 roku ukształtowały się na poziomie 283.110,00 zł.

Planowane koszty samorządów powiatowych, jako organu prowadzącego, związane z utrzymaniem i prowadzeniem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej o zasięgu po-

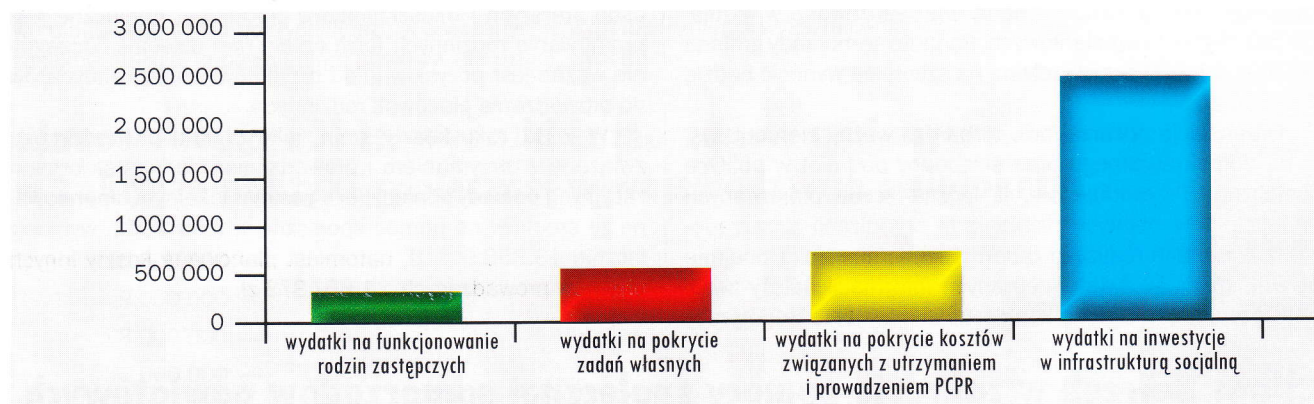
nadgminnym, finansowane z budżetu powiatów ze środków na pomoc społeczną, wynoszą łącznie 66 706 896 zł. Natomiast planowane koszty innych organów prowadzących to 11.087.103,80 zł.

Samorządy powiatowe oszacowały potrzeby związane z inwestycjami w infrastrukturę socjalną. Ogólna wartość planowanych inwestycji w infrastrukturę socjalną, kontynuowanych lub planowanych do rozpoczęcia przez powiat w 2011 roku, ukształtowała się na poziomie 25.857.508,91 zł. Natomiast planowane zapotrzebowanie na środki finansowe na realizację inwestycji wyniosło 11.657.468 zł.

Bilans potrzeb funkcjonujący w obecnym kształcie stał się narzędziem mało przydatnym. Służył dotychczas planowaniu budżetu na realizację zadań zleconych. Od 2004 r. większość zadań to zadania własne realizowane w ramach środków własnych samorządów poszczególnych szczebli. 3 maja 2011 roku weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Nowelizacja

ustawy wyznacza władzom publicznym, odpowiedzialnym za kreowanie lokalnej polityki społecznej, kierunek przeciwdziałania i niwelacji lokalnych problemów społecznych. Samorząd województwa został zobligowany do sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej (na podstawie ocen gmin i powiatów z obszaru województwa) uwzględniającej kwestie i problemy społeczne wynikające ze strategii polityki społecznej wraz z projektami regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania występujących problemów społecznych, a w szczególności ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dokument ten powinien zostać opracowany i przekazany właściwemu wojewodzie w terminie do 31 lipca każdego roku. Wojewoda natomiast, zamiast dotychczasowej „oceny stanu i efektywności pomocy społecznej” został zobowiązany do „oceny stanu i skuteczności pomocy społecznej w oparciu o analizę przyjętą przez samorząd województwa z uwzględnieniem założeń przewidzianych w strategii”.

Planowane na 2011r. wydatki samorządów powiatowych w zakresie polityki społecznej w województwie świętokrzyskim

Świętokrzyski Anioł Dobroci po raz VI

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej jest inicjatorem i organizatorem plebiscytu „Świętokrzyski Anioł Dobroci”. Plebiscyt jest organizowany cyklicznie od 2005 roku. Jego celem jest promowanie i nagradzanie aktywnych, zaangażowanych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej.

Rokrocznie komisja konkursowa spośród nadesłanych zgłoszeń wybiera propozycje, które zostają uhonorowane statuetką Świętokrzyskiego Anioła Dobroci. Jest to wyróżnienie dla osób oraz instytucji niosących pomoc swoim podopiecznym, które swym przykładem krzewią idee bezinteresownej działalności na rzecz drugiego człowieka.

W uroczystym rozstrzygnięciu plebiscytu uczestniczą przedstawiciele jednostek pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych z terenu województwa świętokrzyskiego.

Statuetki Świętokrzyskiego Anioła Dobroci są przyznawane w dwóch kategoriach. Pierwsza to indywidualna - przeznaczona dla osób, które ze szczególnym zaangażowaniem i po-

święceniem niosą pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Natomiast druga, zespołowa przeznaczona jest dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, stowarzyszeń oraz organizacji pozarządowych prowadzących działalność w sferze pomocy społecznej, które tworzą i realizują innowacyjne projekty.

W 2010 roku w kategorii zespołowej statuetkę otrzymało: Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Przystań” w Starachowicach. Nagroda została przyznana za niesienie wielopłaszczyznowej pomocy rodzinie zagrożonej wykluczeniem społecznym, profilaktykę i wszechstronną pomoc kobietom oraz dzieciom z grup ryzyka. Nagrodę z rąk marszałka Adama Jarubasa i członka Zarządu Województwa Marka Gosa odebrała prezes Stowarzyszenia Marta Majkusiak. Stowarzyszenie działa na zasadzie wolontariatu. Przez 15 lat wypracowało wiele nowych procedur interwencyjnych w sytuacjach występowania problemu przemocy w rodzinie.

Prezes Stowarzyszenia Pomocy Rodzinie „Przystań” Pani Marta Majkusiak odbiera Statuetkę Świętokrzyskiego Anioła Dobroci

Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Przystań” istnieje od 1995 roku i oferuje pomoc psychologiczną i prawną kobietom na zasadzie doradztwa oraz dzieciom krzywdzonym w rodzinie. Kobiety mogą uczęszczać na zajęcia grupowe i indywidualne. Z porad mogą także skorzystać dzieci i osoby starsze. Od około 3 lat odbywają się konsultacje dla dzieci, młodzieży i rodziców. Tylko w ciągu pół roku udzielono 500 porad. Od 1998 roku stowarzyszenie organizuje szkolenia z zakresu pomocy osobom krzywdzonym. Od 2006 roku szkoli osoby w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2007 roku rozpoczęto wizyty w domach klientów wraz z dzielnicowymi, po sporządzeniu Niebieskiej Karty. Aby profesjonalnie pomagać członkowie stowarzyszenia

uczestniczą w różnych kursach i szkoleniach. Aktywnie w stowarzyszeniu działa około 11 osób, choć członków jest znacznie więcej.

Wyróżnienie otrzymał Wiesław Pożoga - terapeuta w Środowiskowym Domu Samopomocy w Starachowicach za zaangażowanie, szerokie spektrum oddziaływań oraz stosowanie nowatorskich metod w terapii młodzieży i dzieci.

Ponadto komisja wyróżniła jeden wniosek w kategorii zespołowej - Stowarzyszenie Abstynentów „Radość” w Końskich. Nagroda została przyznana za podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie szerszeniu się alkoholizmu, narkomanii, przemocy oraz innych zjawisk patologicznych wśród dorosłych, dzieci i młodzieży.

Prezes Stowarzyszenia Abstynentów „Radość” w Końskich Jan Wojna, dziękuje za przyznane wyróżnienie

Spis treści

Nie dla ubóstwa!	4
Ekonomia społeczna szansą dla osób zagrożonych wykluczeniem	6
Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej w świetle zmian w ustawie o pomocy społecznej	7
Świętokrzyski Anioł Dobroci po raz VI	10

Biuletyn Obserwatorium Integracji Społecznej

Obserwatorium Integracji Społecznej powstało w ramach projektu „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji”
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

WYDAWCA:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego
Ul. IX Wieków Kielc 3, 25-519 Kielce
www.sejmik.kielce.pl
Tel. 41 342 12 42

Koncepcja i redakcja:

Barbara Jakacka-Green – dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Zebranie materiałów i opracowanie:

Zespół Obserwatorium Integracji Społecznej

Skład: Pracownicy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Zdjęcia: Archiwum Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach

Biuletyn - publikacja przygotowana w ramach realizacji projektu Koordynacja na rzecz aktywnej integracji
współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wydanie I/2011 r.
Nakład: 600 egzemplarzy

Egzemplarz bezpłatny

